

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยต่างๆ ทั่วโลกต่างตระหนักดีว่า สภาพสิ่งแวดล้อมรอบตัวและสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติถูกทำลายแล้วร้ายแรงทุกขณะ อันเนื่องมาจากจำนวนประชากรโลกที่ทวีจำนวนมากขึ้น ตลอดจนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มปริมาณการผลิต การบริโภค ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการ ล้วนแล้วแต่นำไปสู่การใช้ทรัพยากรจำนวนมหาศาลอย่างฟุ่มเฟือย เพื่อนำมาใช้เป็นวัสดุดิบในการผลิต ในขณะเดียวกันของเสียจำนวนมากที่ปล่อยออกจากการกระบวนการผลิต ก่อให้เกิดความเสื่อม ซึ่งส่งผลต่อเนื่องถึงชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์เราอีกด้วย

ทั้งนี้ผลกระทบที่เกิดขึ้นสามารถยืนยันได้จากปรากฏการณ์ต่างๆ อาทิ ภาวะเรือนกระจกที่ทำให้อุณหภูมิของโลกสูงขึ้น น้ำแข็งบริเวณขั้วโลกหนืดและใต้ละลายน้ำทะเลสูงขึ้นก่อให้เกิดสถานะน้ำท่วมบริเวณชายฝั่งทะเลรอบโลก นอกจากนี้ยังมีปัญหาฝนกรด น้ำในแม่น้ำสมุทรเน่าเสีย เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขโดยลำพังประเทศไทยโดยเทศหนึ่ง ดังนั้น แนวทางการอนุรักษ์และการทะนุบำรุงสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงขั้นตอนของสภาพแวดล้อม มาตรการอนุรักษ์พัฒางานการจัดตั้งสถาบันที่รับผิดชอบจึงเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องกระทำและศึกษาวิจัย

ในขณะนี้ประเทศไทยอย่างกำลังเผชิญหน้ากับปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ปัจจัยส่วนหนึ่งมาจากการดูดซึ่งหมาย ที่จะเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในเวทีการแข่งขันระดับโลก กระบวนการที่จะนำไปสู่เป้าหมายดังกล่าวมาจากการแสวงนโยบายพัฒนาประเทศภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้ง 8 ฉบับที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลักภายใต้แนวทางทุนนิยมอุตสาหกรรม และเศรษฐกิจตลาดเสรี ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศไทยห่วงเวลาของแผนพัฒนาฉบับท้ายๆ ในด้านหนึ่งได้บดบังปัญหาวิกฤตทางสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรสังคม และวัฒนธรรมที่สะสมตัวมากขึ้น ปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้ประเทศไทยต้องดูแลคนโลกและองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ต่างพยายามหามาตรการ และกลยุทธ์ที่จะช่วยลดการใช้ทรัพยากร ธรรมชาติและรักษาคุณลักษณะสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ โดยมีเป้าประสงค์ที่สำคัญคือ ความยั่งยืนของระบบนิเวศและเพื่อความเป็นสังคมอย่างยั่งยืนของมนุษยชาติ (sustainable society)

มาตรการหนึ่งที่อยู่ในความสนใจ และกำลังเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง คือ มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม หรือ ISO 14001 (environmental management system) เป็นระบบมาตรฐานสากล ท่องค์กรอิสระชื่อ The International Organization for Standardization ได้กำหนดมาตรฐานไว้ซึ่ง พัฒนาขึ้น โดยคณะกรรมการด้านเทคนิค 207 (technical committee, TC 207) จากการประชุมที่กรุง ริโอ เดอ Janeiro ประเทศบราซิล ปี พ.ศ.2535 เรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โลกมีผู้นำจากประเทศต่างๆ ในโลกเข้าร่วมประชุมมากที่สุดในประวัติการณ์รวม 179 ประเทศ และเรียกการประชุมครั้งนี้ว่า Earth Summit หรือ เรียกอย่างเป็นทางการว่า “ การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อม และ การพัฒนา ”

การดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว จะมีผลในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งระบบ ส่งผลดีในระยะยาว หากองค์กรต่าง ๆ สามารถปรับกลยุทธ์ในการบริหารงานโดยการนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมมาใช้ในเชิงรุกแล้ว ย่อมได้เปรียบคู่แข่งขันทางการค้า เพราะนอกจากจะได้รับ ประโยชน์ทางตรง คือ การลดการใช้ทรัพยากร ลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดมลพิษ ลดความเสี่ยงภัย ที่จะเกิดต่อชุมชนรอบ ๆ และยังได้รับประโยชน์ทางอ้อม คือสัมพันธภาพที่ดีต่อประเทศ สื่อมวลชน ลูกค้า ชุมชน ได้เป็นผู้นำด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ บริษัท โตไก อิสเทิร์น รับเบอร์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงเห็นความสำคัญและ นำระบบมาตรฐานการจัดการ ISO 14001 มาใช้ในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมครบ 8 ปี บริษัทได้ ผ่านการตรวจประเมินจากสถาบัน AJA Registrars เมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2544 และผ่านการ ประเมินการรักษาระบบในทุก ๆ ปี อีกทั้งมีหน่วยงาน ตลอดจนองค์กรต่าง ๆ มาศึกษาดูงานเป็น จำนวนมาก นับว่าบริษัทประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง ในเบื้องต้นผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าความสำเร็จ ดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานเงื่อนไข หรือ ปัจจัยหลายประการ ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพของบุคลากร ร่วม ใจนประสบผลสำเร็จดังกล่าว

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยเป็นพนักงานในบริษัท โตไก อิสเทิร์น รับเบอร์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงสนใจศึกษา ความคิดเห็นต่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยใช้ระบบ ISO 14001 ของ พนักงาน บริษัท โตไก อิสเทิร์น รับเบอร์ (ประเทศไทย) จำกัด และมีการบริหารการจัดการด้วย และการรักษาไว้ซึ่งระบบอย่างไร จึงทำให้มาตรฐานว่าด้วยระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมยังคง ดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน เพื่อจะได้ใช้ผลการศึกษาเป็นแนวทางสำหรับ การปรับปรุงและพัฒนา บริษัทให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นแบบอย่างในการบริหารจัดการให้กับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อการปรับปรุงและประยุกต์ใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยใช้ระบบ ISO14001 ของพนักงาน บริษัท โตไก อิสเทิร์น รับเบอร์ (ประเทศไทย) จำกัด
2. เพื่อเปรียบเทียบ ความคิดเห็นต่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยใช้ระบบ ISO14001 ของพนักงาน จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์

สมมุติฐานของการวิจัย

ความคิดเห็นต่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยใช้ระบบ ISO 14001 ของพนักงาน จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตทางด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ พนักงานบริษัท โตไก อิสเทิร์น รับเบอร์ (ประเทศไทย) จำกัด จำนวน 375 คน (ที่มา: ข้อมูลฝ่ายบุคคล 30/06/53) เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan (1970,p.608) ได้กกลุ่มตัวอย่างจำนวน 191 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variable) คือ สถานภาพของพนักงาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อายุการทำงาน ตำแหน่งงาน

2.2 ตัวแปรตาม (dependent variable) คือ ความคิดเห็นต่อการจัดการคุณภาพ สิ่งแวดล้อมโดยใช้ระบบ ISO 14001 ได้แก่ นโยบายสิ่งแวดล้อม การวางแผน การนำนโยบายไปปฏิบัติและดำเนินงาน การตรวจสอบและปฏิบัติการแก้ไข การทบทวนโดยฝ่ายบริหาร

3. ระยะเวลาการดำเนินการวิจัย

ระหว่างเดือนเมษายน ถึง เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2553

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ของสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2545) นโยบายเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท โต ไก อิสเทอร์น รับเบอร์ (ประเทศไทย) จำกัด มาเป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ตัวแปรอิสระ

- สถานภาพของพนักงาน
- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- สถานภาพสมรส
- รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
- อายุการทำงาน
- ตำแหน่งงาน

ตัวแปรตาม

- ความคิดเห็นต่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยใช้ระบบ ISO 14001
 - นโยบายสิ่งแวดล้อม
 - การวางแผน
 - การนำนโยบายไปปฏิบัติและการดำเนินงาน
 - การตรวจสอบและปฏิบัติการแก้ไข
 - การทบทวนโดยฝ่ายบริหาร

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความคิดเห็นต่อการจัดการ หมายถึง การแสดงออกทางด้านความรู้สึก ความเชื่อและ การตัดสินใจ ต่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยใช้ระบบ ISO 14001 ของพนักงาน บริษัท トイโก อิสเทอร์น รับเบอร์ (ประเทศไทย) จำกัด โดยอาศัยความรู้ การรับรู้ประสบการณ์ และ สภาพแวดล้อมในขณะนี้เป็นฐานในการวิจัย รวมถึงสภาพการณ์ที่ช่วยสนับสนุนและส่งเสริมการ จัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยใช้ระบบ ISO 14001 โดยแบ่งออกเป็น นโยบายสิ่งแวดล้อม การ วางแผน การนำนโยบายไปปฏิบัติและการดำเนินงาน การตรวจสอบและปฏิบัติการแก้ไข และการ ทบทวนโดยฝ่ายบริหาร ดังนี้

- นโยบายสิ่งแวดล้อม หมายถึง การแสดงออกถึงปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อมของผู้บริหาร บริษัท トイโก อิสเทอร์น รับเบอร์ (ประเทศไทย) จำกัด ทั้งในเรื่องของการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมในหน่วยงาน การจัดสรรและส่งเสริมทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้าน สิ่งแวดล้อม ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ อุปกรณ์ เวลา และความชำนาญเฉพาะ

- การวางแผน หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินใจในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ว่าจะทำอะไร ทำโดยใคร และทำเพื่ออะไร สำหรับการปฏิบัติการที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การ ดำเนินงานร่วมกันของคณะทำงานการจัดการสิ่งแวดล้อม และพนักงานในบริษัท เข้ามีส่วนร่วมใน กระบวนการตั้งกล่าวด้วยความเต็มใจและมุ่งมั่นในการดำเนินงานจนประสบผลสำเร็จ

- การนำนโยบายไปปฏิบัติและการดำเนินงาน หมายถึง การปฏิบัติงานที่ครอบคลุม ถึงข้อกำหนดต่างๆ เพื่อให้การจัดทำแผนงานสิ่งแวดล้อมดำเนินไปตามแผนที่วางไว้ เช่น โครงสร้าง หน้าที่ความรับผิดชอบ การฝึกอบรม การสร้างจิตสำนึกและความรู้ความสามารถ การสื่อสาร การ ประชาสัมพันธ์ การจัดทำเอกสารในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม การควบคุมเอกสาร การควบคุม การปฏิบัติงาน การเตรียมพร้อมเพื่อรับสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นต้น

- การตรวจสอบและการปฏิบัติการแก้ไข หมายถึง การปฏิบัติงานในการดำเนินการเฝ้า ระวังและวัดผลจากกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยให้สอดคล้องกับ ข้อกำหนดทางกฎหมายและแผนงานสิ่งแวดล้อมที่วางไว้ และการตรวจสอบตามระบบการจัดการ สิ่งแวดล้อม เพื่อยืนยันความถูกต้องสมบูรณ์ของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ และ ตรวจสอบระบบเพื่อหาโอกาสในการปรับปรุง จำเป็นต้องมีกลไกของการตรวจสอบตามอย่างมีระบบ และมีกำหนดเวลาที่ชัดเจน

- การทบทวนโดยฝ่ายบริหาร หมายถึง การทบทวนระบบการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยใช้ระบบ 14001 เป็นระยะ ๆ โดยผู้บริหารระดับสูงของบริษัท เพื่อให้มั่นใจว่าระบบการจัดการ ด้านสิ่งแวดล้อมมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพียงพอ และมีประสิทธิภาพ

- ผลสำเร็จการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม หมายถึง การได้รับการรับรองมาตรฐานจากสถาบัน AJA Registrars และการดำเนินการอย่างต่อเนื่องของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO14001 การเข้าเยี่ยมชมและศึกษาดูงานจากสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรต่าง ๆ และสภาพของบริษัทหลังจากได้รับการรับรอง ได้แก่ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในบริษัท ความสะอาดของอาคารและสถานที่โดยรอบ การลดของเสียง การใช้ทรัพยากริมฝีปากลง มีระบบสัญญาณแจ้งเหตุป้องกันและเครื่องมือบรรเทาอุบัติภัย การใช้สัญลักษณ์ความปลอดภัยต่าง ๆ การดูแลเครื่องมืออุปกรณ์ในเขตพื้นที่อันเป็นที่ตั้งของการบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดขยะและการของเสีย และความร่วมรื่นของบริเวณพื้นที่สีเขียว เป็นต้น

การรักษาและการดำเนินไว้วิธีระบบ หมายถึง การตรวจติดตามผลการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมตามข้อกำหนดของ ISO 14001 การปฏิบัติงานของพนักงานตามระเบียบวิธีปฏิบัติตามข้อกำหนดของ ISO 14001 และปฏิบัติการแก้ไขและปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้นอย่างมีระบบและต่อเนื่อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ทำให้ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบความคิดเห็นต่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยใช้ระบบ ISO14001 และนำมาซึ่งการปรับปรุงแก้ไขในการจัดการอย่างต่อเนื่อง
- ฝ่ายบริหารที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลกำหนด วิสัยทัศน์ แผนธุรกิจ นโยบายบริษัท นโยบายแผนก แผนพัฒนาโครงการ รวมถึงแผนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทฯ ให้เกิดการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ตลอดถึงทักษะในการดำเนินงานระบบจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ISO 14001
- ผู้บริหารและพนักงานนำข้อมูลที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรม สร้างจิตสำนึกในการดำเนินงานจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการมีจิตสำนึกในการปรับปรุงพัฒนาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท
- หน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ สามารถนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้และปรับปรุงพัฒนาองค์การให้บรรลุเป้าหมาย การจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตามมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001